

Justitiekommitténs betänkande 2018/19:JuU25

Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i brottsbalken och i fängelselagen. Syftet med lagändringarna är att stärka möjligheterna för Kriminalvården att vidta kontroll- och stödåtgärder avseende dem som frigges villkorligt från ett fängelsestraff.

Förslagen innebär bl.a. att övervakningstiden efter villkorlig frigivning förlängs, att möjligheten att föreskriva villkor om vad som ska gälla efter den villkorliga frigivningen utökas och att möjligheten att förverka villkorligt medgiven frihet på grund av misskötsamhet under den villkorliga frigivningen utvidgas. Vidare föreslås att Kriminalvården ska kunna fatta beslut om elektronisk övervakning av den frigivne för att kontrollera att en föreskrift följs. Det föreslås även att Kriminalvården i stället för övervakningsnämnden ges rätt att meddela beslut om särskilda föreskrifter och om varning vid misskötsamhet, och att Kriminalvården ska få överklaga övervakningsnämndens beslut till domstol.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Utskottet föreslår även två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- En tydligare koppling mellan deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och frågan om villkorlig frigivning.
- En reformering av systemet med villkorlig frigivning där större hänsyn tas till bl.a. hur den intagne skött sig under verkställigheten.

I betänkandet finns sex reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och fyra särskilda yttranden (M, SD, V, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:77 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning.

Sju yrkanden i följdmotioner.

16 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning	7
Reservationer	22
1. Bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder, punkt 2 (V)	22
2. Återgång till tidigare straff vid ny brottslighet, punkt 3 (SD)	22
3. Elektronisk övervakning efter frigivning, punkt 5 (SD)	23
4. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (V)	24
5. Förverkande av villkorligt medgiven frihet vid misskötsamhet, punkt 7 (M, KD)	25
6. Vistelseförbud, punkt 8 (M, C, KD, L)	25
Särskilda yttranden	27
1. Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning, punkt 1 (V)	27
2. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (M)	27
3. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (SD)	28
4. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (KD)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	30
Propositionen	30
Följdmotionerna	30
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	31
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken med den ändringen att uttrycket "15 § andra stycket andra meningen" i 37 kap. 7 § ska bytas ut mot "15 § andra stycket",

2. lag om ändring i fängelselagen (2010:610).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:77 punkterna 1 och 2.

2. Bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en tydligare koppling mellan deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och frågan om villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5,

2018/19:3056 av Johan Forssell m.fl. (M, KD) yrkande 2 och

2018/19:3062 av Jonny Cato Hansson och Helena Vilhelmsson (båda C).

Reservation 1 (V)

3. Återgång till tidigare straff vid ny brottslighet

Riksdagen avslår motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14.

Reservation 2 (SD)

4. Polisens möjlighet till övervakning av tidigare dömda

Riksdagen avslår motion

2018/19:402 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 2.

5. Elektronisk övervakning efter frigivning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23 och

2018/19:3058 av Katja Nyberg m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Reservation 3 (SD)

6. Reformering av systemet med villkorlig frigivning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en reformering av systemet med villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 26,
2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 29 och
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 16 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,
2018/19:1546 av Lars Hjälmared (M),
2018/19:1914 av Louise Meijer (M),
2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.1,
2018/19:2867 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13,
2018/19:3056 av Johan Forssell m.fl. (M, KD) yrkande 1 och
2018/19:3058 av Katja Nyberg m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 4 (V)

7. Förverkande av villkorligt medgiven frihet vid misskötsamhet

Riksdagen avslår motion

2018/19:3056 av Johan Forssell m.fl. (M, KD) yrkande 3.

Reservation 5 (M, KD)

8. Vistelseförbud

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:487 av Robert Hannah (L) yrkande 6,

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 31 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 6 (M, C, KD, L)

Stockholm den 9 maj 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD), Gustaf Lantz (S), Richard Jomshof (SD), Jonny Cato Hansson (C) och Noria Manouchi (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2018/19:77 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning. I propositionen föreslår regeringen ändringar i brottsbalken och i fängelselagen (2010:610).

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Tre motioner har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar utskottet även 16 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2018/19. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Det kan nämnas att riksdagen har tillkännaggett att regeringen bör överväga om personer som är dömda för våldsbrott ska ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram (bet. 2015/16:JuU21, rskr. 2015/16:174). En vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för den intagnes möjligheter att få permission och villkorlig frigivning. Den intagnes medverkan ska vara ett krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående. Tillkännagivandet, som behandlas i propositionen, är inte slutbehandlat.

Utskottets överväganden

Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i brottsbalken och fängelselagen. Lagförslagen syftar till att stärka möjligheterna för Kriminalvården att vidta kontroll- och stödåtgärder avseende dem som frigives villkorligt från ett fängelsestraff.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en tydligare koppling mellan deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och frågan om villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig även bakom det som utskottet anför om en reformering av systemet med villkorlig frigivning, där större hänsyn tas till bl.a. hur den intagne skött sig under verkställigheten, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om bl.a. elektronisk övervakning efter frigivning och vistelseförbud.

Jämför reservation 1 (V), 2 (SD), 3 (SD), 4 (V), 5 (M, KD) och 6 (M, C, KD, L) samt särskilt yttrande 1 (V), 2 (M), 3 (SD) och 4 (KD).

Gällande rätt

Villkorlig frigivning

I 26 kap. brottsbalken (BrB) finns bestämmelser om villkorlig frigivning för den som avtjänar ett fängelsestraff. Huvudregeln är att villkorlig frigivning ska ske när den dömde har avtjänat två tredjedelar av sitt fängelsestraff, dock minst 30 dagar (6 §).

Om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning kan den skjutas upp med högst 180 dagar åt gången. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot frigivning ska det särskilt beaktas om den dömde på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten. Vid avgörandet av hur lång tid frigivningen ska skjutas upp ska arten och omfattningen av överträdelseerna särskilt beaktas (6 a § och 7 § andra stycket).

Beslut om uppskjuten villkorlig frigivning fattas av Kriminalvården och kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (26 kap. 9 § och 38 kap. 14 § BrB).

Prövotid

Efter den villkorliga frigivningen gäller en prövotid som motsvarar den strafftid som återstår vid frigivningen, dock minst 365 dagar (26 kap. 10 § BrB). Under prövotiden gäller ett allmänt skötsamhetskrav (26 kap. 14 § första stycket BrB). Den frigivne ska under prövotiden vara skötsam, efter förmåga försöka försörja sig samt i övrigt rätta sig efter vad som åligger honom eller henne enligt brottsbalken eller enligt föreskrifter eller anvisningar som meddelats med stöd av den. Den frigivne är också skyldig att på kallelse inställa sig hos Kriminalvården. Den som förpliktats att betala skadestånd med anledning av brott ska försöka fullgöra denna skyldighet.

Övervakning

I anslutning till att villkorlig frigivning äger rum eller senare kan det beslutas att den villkorligt frigivne ska stå under övervakning. Övervakning ska beslutas om det bedöms påkallat (26 kap. 11 § BrB). Det är normalt Kriminalvården som beslutar om övervakning. Även övervakningsnämnden kan fatta ett sådant beslut (37 kap. 7 § BrB). Har övervakning beslutats, men bedöms det därefter att övervakningen inte längre är påkallad, får övervakningsnämnden besluta att övervakningen ska upphöra. Om inte något annat beslutas upphör övervakningen när 365 dagar av prövotiden har förflutit. Övervakningsnämnden kan dock besluta om övervakning under viss tid efter att 365 dagar av prövotiden har förflutit, dock längst till prövotidens utgång (26 kap. 18 § BrB).

Övervakningen och kriminalvården i frihet i övrigt bedrivs under ledning av Kriminalvården (26 kap. 12 § BrB). Det är Kriminalvården som förordnar övervakare för villkorligt frigivna. Som övervakare kan antingen utses tjänsteman vid Kriminalvården eller lekmän. Regler om planering av övervakningen finns i 5 kap. 3 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder (frivårdsförordningen).

Särskilda föreskrifter

I 26 kap. 15 § BrB finns regler om föreskriftsrätt under prövotiden. När det finns skäl att anta att den frigivne för sin anpassning i samhället behöver stöd av en särskild föreskrift om vad han eller hon ska iaktta under prövotiden, får en sådan föreskrift meddelas för en viss tid eller tills vidare. Särskilda föreskrifter får avse

- vistelseort eller bostad under viss tid, högst ett år åt gången
- arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet eller utbildning
- läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling i eller utanför sjukhus eller annan dylik inrättning.

Föreskrift som avser läkarvård och liknande får kombineras med en skyldighet för den frigivne att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av alkohol eller andra

beroendeframkallande medel, dopningsmedel eller förbjudna hälsofarliga varor.

Genom en föreskrift får också den frigivne förpliktas att ersätta skada som uppkommit genom brottet.

Den som står under övervakning får genom en särskild föreskrift meddelas vad som ska gälla under övervakningen. En sådan föreskrift får gälla på vilket sätt och i vilken omfattning den frigivne ska hålla kontakten med övervakaren eller Kriminalvården. Föreskriften kan också avse en skyldighet att underrätta övervakaren eller Kriminalvården om att han eller hon uteblivit från en arbetsplats, skola eller annan föreskriven verksamhet eller inrättning.

Med undantag för föreskrifter om kontaktskyldighet, krävs inte att den frigivne står under övervakning för att han eller hon ska kunna meddelas en särskild föreskrift.

Föreskrifter meddelas, ändras och upphävs av övervakningsnämnden (26 kap. 16 § BrB). Det kan vara angeläget att föreskriften börjar gälla omedelbart efter villkorlig frigivning och därför får Kriminalvården meddela föreskrift som gäller intill dess nämnden har prövat frågan. Övervakningsnämndens beslut om föreskrifter kan överklagas till tingsrätten (37 kap. 11 § BrB). En domstol får meddela föreskrifter om domstolen dömer någon som villkorligt frigetts för brott begånget före prövotidens utgång och inte förklarar den villkorligt medgivna friheten förverkad (34 kap. 5 § tredje stycket BrB).

Övervakaren får meddela anvisningar i fråga om verkställandet av föreskrifterna samt även medge tillfällig lättnad och jämkning av föreskrifterna om det behövs (26 kap. 17 § BrB).

Åtgärder vid misskötsamhet

Misskötsamhet under prövotiden kan leda till varning, nya eller ändrade föreskrifter, övervakning eller förverkande av den villkorligt medgivna friheten med högst femton dagar åt gången (26 kap. 18 och 19 §§ BrB). Med misskötsamhet avses att den frigivne inte iakttar vad som åligger honom eller henne enligt brottsbalken, t.ex. att den frigivne inte iakttar det allmänna skötsamhetskravet, eller att den frigivne bryter mot föreskrifter eller anvisningar som meddelats med stöd av brottsbalken.

Det är övervakningsnämnden som prövar frågor om misskötsamhet. Det ligger på Kriminalvården att skyndsamt anmäla till övervakningsnämnden om Kriminalvården på grund av en rapport från övervakaren eller av någon annan anledning finner att nämnden bör fatta beslut enligt brottsbalken i fråga som rör den dömda (5 kap. 7 § frivårdsförordningen).

Om den frigivne begår brott under prövotiden ska den villkorligt medgivna friheten eller en del av denna förklaras förverkad av domstol, om inte särskilda skäl talar mot det (34 kap. 5 § BrB).

Elektronisk övervakning

Elektronisk övervakning används i dag på olika sätt av Kriminalvården inom ramen för verkställigheten av ett straff. I vissa fall kan elektronisk övervakning ersätta en anstaltsvistelse och den elektroniska övervakningen utgör då ett alternativ till att avtjäna fängelsestraffet i kriminalvårdsanstalt. Enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll kan den som är dömd till högst sex månaders fängelse ansöka om att avtjäna straffet genom intensivövervakning med elektronisk kontroll (fotboja).

Under verkställigheten i anstalt kan elektronisk kontroll användas som en säkerhetshöjande åtgärd. En intagen får underkastas viss övervakning och kontroll för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas (se 4 § fängelseförordningen [2010:2010] och 1 kap. 23 § Kriminalvårdens föreskrifter KVFS 2011:1 [FARK Fängelse]).

I syfte att minska risken för återfall i brott eller för att underlätta den dömdes anpassning i samhället får Kriminalvården bevilja tillstånd till vistelse utanför anstalt genom en utslussningsåtgärd (11 kap. 1 § fängelselagen). För att Kriminalvården ska kunna utöva nödvändig kontroll av en beviljad utslussningsåtgärd, t.ex. utökad frigång, har myndigheten möjlighet att använda elektronisk övervakning för att säkerställa att den intagne inte vistas utanför bostaden annat än på bestämda tider (jfr 11 kap. 6 § fängelselagen). Elektroniska hjälpmedel används också för att kontrollera meddelade villkor i samband med permission (10 kap. 5 § fängelselagen). För ungdomar under 18 år som dömts till sluten ungdomsvård gäller på motsvarande sätt att elektroniska hjälpmedel används för att kontrollera villkor som gäller för vistelse utanför det särskilda ungdomshemmet (18 § lagen [1998:603] om verkställighet av sluten ungdomsvård).

Propositionen

Villkorlig frigivning och risken för återfall i brott

Det finns ett starkt samhälleligt intresse av att på ett effektivt sätt förhindra återfall i brott. Redan en liten minskning av återfall i brott har betydelse när det gäller att minska de effekter i form av mänskligt lidande och andra olägenheter som brott leder till.

Enligt regeringen talar intresset av samhällsskydd för att en intagen, som vid tidpunkten för villkorlig frigivning bedöms ha en särskilt hög risk för återfall i allvarlig brottslighet, kan bli föremål för åtgärder som avser att minska risken för återfall i brott. Om sådana åtgärder består i att frihetsberövandet blir längre för vissa personer än för andra personer som har fått samma straff utdömt måste det emellertid ställas höga krav på förutsebarhet och likabehandling. En förutsättning, enligt regeringen, för att intresset av samhällsskydd ska motivera villkorlig frigivning vid en senare tidpunkt än vad som annars hade gällt är också att samhällsskyddsintresset i rimlig utsträckning kan tillgodoses genom den åtgärden.

I propositionen lyfter regeringen fram att bedömningar av risken för återfall i brott kan vara vanskliga att göra och är behäftade med betydande felmarginaler. Vid en sådan bedömning måste det finnas mycket starka skäl för att ändå överväga att låta en riskbedömning påverka tidpunkten för den villkorliga frigivningen. I propositionen redogörs för omständigheter som talar emot att det finns sådana skäl. En omständighet är att förhindrandet av återfall bara blir tillfälligt genom att skjuta upp den villkorliga frigivningen, eftersom effekten bara varar under den extra tid som anstaltsvistelsen pågår. Vidare kan det incitament som villkorlig frigivning innebär för den dömda att inte begå brott under tiden efter den villkorliga frigivningen försvinna om det inte återstår någon tid att förverka. En ovisshet om vilken tid som anstaltsvistelsen kan komma att vara kan också riskera att försvåra för Kriminalvården att utforma verkställigheten på ett sätt som underlättar den intagnes anpassning i samhället.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det inte bör införas en ordning som innebär att risken för fortsatt brottslighet påverkar tidpunkten för villkorlig frigivning. Liksom i dag bör möjligheten att skjuta upp den villkorliga frigivningen endast finnas i de fall den dömda missköter sig under anstaltstiden.

Villkorlig frigivning och misskötsamhet under verkställigheten

Det finns enligt regeringen skäl att överväga en mer tydlig koppling mellan den intagnes deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och frågan om villkorlig frigivning.

Kriminalvården utformar för varje intagen, utifrån en risk- och behovsbedömning, en individuell verkställighetsplan som inriktas på åtgärder som bl.a. är ägnade att förebygga återfall i brott. Planeringen sker i samråd med den intagne. Om den intagne under verkställigheten motsätter sig åtgärderna eller inte genomför planen bör det enligt regeringen, på samma sätt som vid annan misskötsamhet, kunna ligga till grund för att den intagne får verkställa en större del av sitt straff i anstalt. En sådan förändring ligger också i linje med vad riksdagen har tillkännagett. Regeringen konstaterar vidare att med denna lösning kommer frågan om villkorlig frigivning att grundas i dokumenterade faktiska omständigheter hänförliga till anstaltstiden. Den ger också, till skillnad från en bedömning av en framtida risk för återfall i brott, den intagne en möjlighet att rättsligt bemöta det som läggs honom eller henne till last.

Den utredning som ligger till grund för förslagen i propositionen föreslog dock inte några förändringar när det gäller möjligheterna att skjuta upp den villkorliga frigivningen till följd av den intagnes beteende eller underlåtenhet att delta i återfallsförebyggande åtgärder. Enligt regeringen kräver frågan därför att ett kompletterande beredningsunderlag tas fram innan några förslag kan redovisas.

Förstärkta åtgärder för att förebygga återfall i brott efter villkorlig frigivning

Behovet av ändring

Regeringen konstaterar att det av flera skäl är angeläget att det kan vidtas åtgärder för att minska risken för återfall i brott. Tiden efter villkorlig frigivning är särskilt känslig när det gäller risken för återfall i brott, och det finns därför ett stort behov av att stärka de återfallsförebyggande åtgärder som kan vidtas efter villkorlig frigivning. Regeringen lämnar därför i propositionen förslag som syftar till att stärka möjligheterna att kontrollera och stödja dem som frigives villkorligt från ett fängelsestraff.

Prövotidens längd och krav på skötsamhet

När det gäller prövotidens längd efter villkorlig frigivning föreslår regeringen inte någon ändring. Liksom tidigare bör prövotiden motsvara den återstående strafftiden, dock minst ett år. Vidare anser regeringen att de allmänna skötsamhetskraven och skyldigheten för den villkorligt frigivne att på kallelse inställa sig hos Kriminalvården bör vara kvar.

Övervakning

Enligt regeringen finns det skäl att närmare knyta övervakningstiden till prövotiden så att övervakningen består under hela prövotiden om inget annat beslutas. Syftet är att förtydliga att det är behovet av övervakning som ska styra övervakningstidens längd. Regeringens förslag innebär att ett beslut om övervakning gäller tills vidare och vilar på uppfattningen att det inte är motiverat att övervakningen, som i dag, ska upphöra automatiskt efter ett år om det då fortfarande finns ett behov av stöd eller kontroll.

För att övervakningstiden inte ska bli längre än vad som är motiverat med hänsyn till den dömdes situation och behov ska Kriminalvården kunna besluta om att övervakningen ska upphöra om det inte längre finns skäl för åtgärden. Den möjligheten har i dag bara övervakningsnämnden.

Vidare föreslår regeringen att det ska framgå av lag att syftet med övervakningen är att minska risken för att den frigivne begår nya brott och att övervakningen ska planeras och utformas tillsammans med den dömde och i samverkan med berörda myndigheter.

Särskilda föreskrifter under övervakning

För att förhindra återfall i brott och förbättra den frigivnes anpassning i samhället finns det enligt regeringen anledning att i högre utsträckning än i dag överväga att använda särskilda föreskrifter efter villkorlig frigivning.

Regeringen föreslår att beslutsrätten i fråga om föreskrifter flyttas från övervakningsnämnden till Kriminalvården. Som en följd av detta föreslås även att Kriminalvården ska kunna ändra tidigare meddelade beslut. Vidare föreslår regeringen följande ändringar.

- Endast den som ställs under övervakning ska kunna meddelas särskilda föreskrifter.
- Det ska i lagtexten tydliggöras att särskilda föreskrifter kan meddelas också i kontrollsyfte.
- Föreskrifter ska alltid vara tidsbegränsade och kunna gälla högst ett år åt gången.
- Det ska tydliggöras att föreskrifter kan avse deltagande i programverksamhet som syftar till att förhindra återfall i brott eller att bryta ett missbruk eller ett annat skadligt beteende.
- Möjligheten att meddela en föreskrift om boende förtydligas så att det uttryckligen framgår att en sådan föreskrift också kan avse ett kontrollerat boende.
- En föreskrift om skyldighet att lämna prov för kontroll av att den övervakade inte är påverkad av alkohol eller andra beroendeframkallande medel m.m. ska kunna beslutas även om den övervakade inte meddelats föreskrift om vård och behandling.

I fråga om föreskrifter om vistelseort anför regeringen att dessa bl.a. är tänkta att användas i kontrollsyfte när det är särskilt angeläget att hålla den frigivne borta från en viss miljö. En föreskrift om vistelseort kan innehålla ett förbud för den frigivne att vistas på en viss plats eller inom ett särskilt angivet område, exempelvis ett förbud att vistas i eller i närheten av ett brottsoffers bostad eller andra platser där risken för återfall i brott bedöms vara särskilt stor, t.ex. en klubblokal eller liknande. Liksom i dag bör det enligt regeringen finnas en möjlighet att ge föreskrifter om vistelseort. Förbudet i föreskriften bör kunna vara generell eller avse vissa särskilt angivna tider. Regeringen konstaterar dock att det endast under mycket speciella omständigheter kan anses proportionerligt – utifrån intresset av att förhindra återfall i brott – att meddela en föreskrift om skyldighet för den frigivne att vistas på en viss plats eller inom ett visst område. Möjligheten bör främst kunna övervägas för vissa kategorier av dömda där risken för återfall i allvarlig brottslighet är särskilt stor eller för personer med koppling till kriminella gäng eller organiserad brottslighet.

Avslutningsvis bedömer regeringen att möjligheten att besluta en föreskrift om sätt och tid för betalning av skadestånd på grund av brott ska finnas kvar. Vidare ska övervakaren även fortsättningsvis ha möjlighet att lämna anvisningar om verkställigheten av föreskrifterna och tillfälligt jämka de anvisningar och föreskrifter som har beslutats. Övervakaren bör dock inte ha behörighet att medge tillfällig lättnad av eller på annat sätt jämka ett beslut om elektronisk övervakning.

Beslut om elektronisk övervakning

Regeringen föreslår att Kriminalvården ska kunna besluta om elektronisk övervakning för att kontrollera att en särskild föreskrift följs. Att Kriminalvården ges möjligheten att besluta om elektronisk övervakning när det bedöms finnas ett behov av det kan enligt regeringens mening vara av stor nytta för den dömdes återanpassning genom att en överträdelse av en föreskrift

snabbt kan upptäckas och lämplig åtgärd vidtas. Enligt regeringen bör detta kunna bidra till en minskad risk för att den frigivne återfaller i brott och kan t.ex. vara en lämplig åtgärd för att kontrollera en föreskrift om boende eller vistelseort.

Enligt förslaget får ett beslut om elektronisk övervakning endast meddelas om det är särskilt angeläget för att minska risken för att den övervakade begår nya brott. Vidare får elektronisk övervakning beslutas för högst sex månader åt gången. Kriminalvården ska löpande ompröva behovet av elektronisk övervakning.

Proportionalitetsprincipen

Regeringen föreslår att det ska finnas en uttrycklig bestämmelse i 26 kap. BrB om att en kontroll- och tvångsåtgärd enligt kapitlet endast får användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas i stället.

Övriga förändringar av beslutsordningen

Som framgår ovan föreslår regeringen att Kriminalvården i stället för övervakningsnämnden ska besluta om särskilda föreskrifter i samband med villkorlig frigivning och att Kriminalvården ska kunna besluta om elektronisk övervakning. Vidare föreslås att Kriminalvården ska kunna ändra och upphäva dessa föreskrifter och beslut när det finns skäl för det. Regeringen föreslår därför i propositionen att den frigivne, på motsvarande sätt som i dag gäller för frågor om övervakning, ska kunna begära prövning av Kriminalvårdens beslut om särskilda föreskrifter och elektronisk övervakning hos övervakningsnämnden. Övervakningsnämndens beslut i dessa frågor ska även framöver kunna överklagas till tingsrätten.

Hantering av misskötsamhet

Enligt regeringens förslag ska misskötsamhet under övervakning i första hand hanteras av Kriminalvården. Vid misskötsamhet ska Kriminalvården överväga om det finns anledning att ändra meddelade beslut eller besluta om nya åtgärder. Om en sådan åtgärd bedöms vara otillräcklig får Kriminalvården besluta att en varning ska meddelas den frigivne.

Däremot ska beslut om förverkande av villkorligt medgiven frihet med anledning av misskötsamhet även fortsättningsvis fattas av övervakningsnämnden. Det finns enligt regeringen skäl att skärpa graden av ingripande vid misskötsamhet efter villkorlig frigivning, och förverkande ska därför få ske med högst 90 dagar åt gången. Vid bedömningen av hur mycket av den villkorligt medgivna friheten som ska förverkas ska arten och omfattningen av de överträdelser som föranleder förverkandet särskilt beaktas.

Kriminalvårdens rätt att överklaga övervakningsnämndens beslut

Kriminalvården har i dag inte rätt att överklaga övervakningsnämndens beslut till domstol, vilket innebär att det är svårt att få till stånd en enhetlig praxis hos övervakningsnämnderna. Regeringen föreslår därför att Kriminalvården ska

ges rätt att överklaga övervakningsnämndens beslut till domstol på samma sätt som den enskilde när övervakningsnämnden har överprövat ett beslut av Kriminalvården om föreskrifter, elektronisk övervakning eller åtgärder på grund av misskötsamhet eller har beslutat i en fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

De nya bestämmelserna i brottsbalken ska som huvudregel tillämpas även på påföljder som dömts ut före ikraftträdandet. Äldre regler om förverkande av villkorligt medgiven frihet på grund av misskötsamhet ska dock tillämpas i fråga om förhållanden som har inträffat före ikraftträdandet. Vidare ska äldre regler om övervakningstiden gälla i fråga om övervakning som har beslutats före ikraftträdandet.

Motionerna

Återgång till tidigare straff

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14 anför motionärerna att den som är villkorligt frigiven och begår brott under prövotiden alltid ska återgå till det tidigare straffet, oavsett brottets allvarlighetsgrad.

Övervakning av tidigare dömda

I motion 2018/19:402 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 2 yrkar motionärerna att det ska utredas om polisens möjlighet till övervakning efter frigivning av tidigare dömda kan utvidgas.

Elektronisk övervakning efter frigivning

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om att personer som har frigivits efter att ha avtjänat ett fängelsestraff för ett allvarligt brott ska förses med elektronisk fotboja under en period som står i proportion till hur länge de har suttit i fängelse. Syftet är enligt motionärerna att minska återfallsrisken samtidigt som det blir lättare att utreda brott om personen skulle återfalla i brott.

I kommittémotion 2018/19:3058 av Katja Nyberg m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om elektronisk övervakning av de som frigivits villkorligt. Enligt motionärerna bör elektronisk övervakning kunna dömas ut som en del av straffet, i proportion till brottets allvarlighet. När någon döms för våld- och sexualbrott ska detta alltid ske, och syftet är att brottsoffret inte ska tvingas möta förövaren ute i samhället. Som en följd av detta framställer motionärerna i yrkande 3 en begäran om att det ska införas ett nytt brott benämnt överträdelse mot elektronisk övervakning. Behörig myndighet ska

notera om en person som står under elektronisk övervakning bryter mot de föreskrifter som har ålagts honom eller henne.

Reformering av systemet med villkorlig frigivning

I kommittémotion 2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 (i denna del) anför motionärerna att intagna som inte sköter sig i fängelset inte heller ska kunna friges villkorligt utan först efter att hela den utdömda strafftiden löpt ut. Enligt motionärerna skapar det drivkrafter att följa de regler som finns, att delta i behandlingsprogram och att ta drogtester. Vidare anser motionärerna att den som återfaller i brott och döms till ett nytt fängelsestraff ska avtjäna tre fjärdedelar av det nya straffet. Motionärerna menar också att villkorlig frigivning även bör föregås av en farlighetsbedömning.

I kommittémotion 2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5 begärs att den dömdes medverkan i behandlingsprogram för att bryta det destruktiva beteendemönstret ska vägas in vid prövningen av villkorlig frigivning. Motionärerna anför att den som har dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott och vägrar delta i behandlingsprogram inte ska vara aktuell för villkorlig frigivning.

Även i kommittémotion 2018/19:3062 av Jonny Cato Hansson och Helena Vilhelmsson (båda C) anser motionärerna att det ska finnas en tydligare koppling mellan bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och den villkorliga frigivningen. Motionärerna vill att regeringen tillsätter en utredning med fokus på detta. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2018/19:3056 av Johan Forsell m.fl. (M, KD) yrkande 2 där motionärerna begär ett tillkännagivande om att utöka möjligheterna att skjuta upp villkorlig frigivning med hänsyn till bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och annan misskötsamhet under anstaltstiden.

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 29 begär motionärerna att dagens system med automatisk villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden ska slopas och ersättas med ett system där större hänsyn tas bl.a. till hur den enskilde skött sig under verkställigheten. Likalydande yrkanden finns i partimotion 2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 26 och kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 16.

Även i kommittémotion 2018/19:2867 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13 begär motionärerna att möjligheten till villkorlig frigivning ska begränsas. Villkorlig frigivning ska endast ske undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden. Vidare ska återfallsförbrytare inte omfattas av möjligheten till villkorlig frigivning. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2018/19:3056 av Johan Forsell m.fl. (M, KD) yrkande 1.

Motionärerna i kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18 anser också att dagens system med automatisk villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden ska avskaffas, och för de som återfallit i brott ska villkorlig frigivning aldrig tillämpas. Även i motion

2018/19:1546 av Lars Hjärmered (M) yrkas att regeringen bör överväga att avskaffa villkorlig frigivning för återfallskriminella.

Även i motion 2018/19:1914 av Louise Meijer (M) begärs en reform av reglerna om villkorlig frigivning. Enligt motionären måste den automatiska straffsänkningen i systemet tas bort och den villkorliga frigivningen reformeras så att det blir undantag, och inte huvudregel, att släppas fri innan man avtjänat hela sitt straff.

I kommittémotion 2018/19:3058 av Katja Nyberg m.fl. (SD) yrkande 1 begär motionärerna att dagens system med automatisk villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden ska avskaffas. I stället bör i återfallspreventivt syfte en prøvotid, som kan jämföras med vad som gäller vid villkorlig frigivning, förläggas efter att det utdömda fängelsestraffet har avtjänats.

I kommittémotion 2018/19:3056 av Johan Forsell m.fl. (M, KD) yrkande 3 begärs att omfattningen av den villkorligt medgivna frihet som ska kunna förverkas vid misskötsamhet bör utökas i betydande omfattning.

Vistelseförbud

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 31 begär motionärerna att det införs en ny form av påföljd, vistelseförbud. Påföljden ska kunna dömas ut för personer som har begått upprepade grova brott och som har anknytning till kriminella gäng. Ett vistelseförbud skulle innebära ett förbud att vistas i ett visst geografiskt område under en viss tid efter avtjänat fängelsestraff. Enligt motionärerna skulle detta kunna bidra till att bryta upp de kriminella gängen och göra att fler inte återvänder till sina gamla miljöer. Likalydande yrkanden finns i motion 2018/19:487 av Robert Hannah (L) yrkande 6 samt i kommittémotionerna 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 och 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2.

Kompletterande uppgifter

Som svar på en skriftlig fråga (2017/18:1508) om möjligheterna att införa en ny form av påföljd, vistelseförbud, anförde justitie- och inrikesministern den 12 juli 2018 bl.a. följande.

Att bekämpa den grova brottsligheten och gängkriminaliteten är en av regeringens viktigaste frågor. Regeringen har därför initierat omfattande skärpningar i den straffrättsliga lagstiftningen under mandatperioden. Fler än 30 straffrättsliga bestämmelser relaterade till organiserad brottslighet har skärpts, bland dem bestämmelser som rör allvarliga våldsbrott och grova vapenbrott.

Utöver detta arbetar regeringen för närvarande med ett förslag som innebär att Kriminalvården ska kunna ge särskilda föreskrifter om t.ex. vistelseort till den som friges villkorligt från ett fängelsestraff om det behövs för att förhindra återfall i brott. Sådana föreskrifter kan avse såväl ett förbud att uppehålla sig på en viss plats där risken för återfall är särskilt

stor som ett förbud att lämna ett visst område. Föreskrifterna ska kunna övervakas med fotboja. Överträds föreskriften kan den villkorligt medgivna friheten förverkas med högst tre månader åt gången. Förslaget är tänkt att omfatta alla som frigges villkorligt och är alltså inte begränsat till att enbart träffa återfallsbrottslingar eller gängkriminella. Denna möjlighet till föreskrifter i kombination med elektronisk övervakning kan förväntas utgöra ett viktigt verktyg i kampen mot brottsligheten i samhället i stort.

Tidigare utskottsbehandling

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2014/15 (bet. 2014/15:JuU17 s. 26 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att personer som avtjänat en påföljd efter att ha begått ett grövre brott vid frisläppandet bör förses med elektronisk fotboja. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl för en sådan utökad användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll som efterfrågades i motionen. Utskottet vidhöll sin inställning vid beredningen av ett likalydande motionsyrkande ett år senare (bet. 2015/16:JuU21 s. 33 f.). Likalydande yrkanden har behandlats och avstyrkts av utskottet även i betänkandena 2016/17:JuU19 (förenklat) och 2017/18:JuU16 (förenklat).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2014/15 föreslog utskottet också ett tillkännagivande med anledning av ett motionsyrkande om skärpta regler för villkorlig frigivning för de som återfallit i likartad brottslighet (bet. 2014/15:JuU17 s. 28 f.). Utskottet uttalade att personer som har återfallit i likartad brottslighet bör vara frihetsberövade längre tid än vad som är fallet i dag. Förändringar bör därför övervägas när det gäller möjligheten till villkorlig medgiven frigivning. Vidare anförde utskottet att de som återfaller i likartad brottslighet och på nytt döms till fängelse som huvudregel inte bör frigges villkorligt efter det att två tredjedelar av det utdömda straffet har verkställts. Han eller hon bör i stället avtjäna en tid i fängelse som bättre motsvarar straffvärdet för det eller de nya brott som han eller hon dömts för. Tiden i anstalt bör dock följas av en tidsperiod då den intagne ges möjlighet att återanpassa sig till ett liv i frihet. Den som återfaller i likartad brottslighet och döms till ett nytt fängelsestraff bör därför avtjäna minst tre fjärdedelar av det nya straffet. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2014/15:153). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2018/19:75 s. 16).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2015/16 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av två motionsyrkanden om att personer som dömts för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram (bet. 2015/16:JuU21 s. 24 f.). Utskottet anförde att en vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för möjligheterna till permission och villkorlig frigivning. Den som dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott och vägrar att delta i behandlingsprogram ska inte vara aktuell för villkorlig frigivning. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2015/16:174). Som framkommer av propositionen är tillkännagivandet alljämt öppet.

Vid beredningen av motioner om straffrättsliga frågor från den allmänna motionstiden 2015/16 (bet. 2015/16:JuU18 s. 65 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att en återgång till tidigare straff bör ske vid ny brottslighet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196). Likalydande yrkanden har behandlats och avstyrkts av utskottet även i betänkandena 2016/17:JuU16 (förenklat) och 2017/18:JuU14 (förenklat).

I betänkande 2016/17:JuU19 avstyrkte utskottet yrkanden som motsvarar några av de nu aktuella, bl.a. om att avskaffa villkorlig frigivning för återfallskriminella, om en möjlighet att senarelägga villkorlig frigivning och om att avskaffa villkorlig frigivning. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:203).

Även vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2017/18 (bet. 2017/18:JuU16 s. 47 f.) avstyrkte utskottet yrkanden som motsvarar några av de nu aktuella, bl.a. om att villkorlig frigivning ska ske efter tre fjärdedelar av strafftiden, om att avskaffa villkorlig frigivning för återfallskriminella, om en möjlighet att senarelägga villkorlig frigivning och om att avskaffa villkorlig frigivning. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:184).

Vid beredningen av motioner om straffrättsliga frågor från den allmänna motionstiden 2017/18 (bet. 2017/18:JuU14 s. 72 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att kunna döma till vistelseförbud för en person som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

De förslag till lagändringar som regeringen nu har överlämnat syftar till att stärka möjligheterna för Kriminalvården att vidta kontroll- och stödåtgärder i fråga om dem som friges villkorligt från ett fängelsestraff. Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns ett behov av att förstärka de återfallsförebyggande åtgärder som kan beslutas efter villkorlig frigivning och ser därför positivt på de framlagda förslagen. Lagförslagen har enligt utskottet fått en väl avvägd utformning. Utskottet föreslår därför att riksdagen antar de lagförslag som läggs fram i propositionen.

Som framgår ovan uppmanade riksdagen i ett tillkännagivande under 2016 regeringen att överväga om gärningsmän som dömts för vålds- eller sexualbrott bör ha en skyldighet att delta i lämpliga behandlingsprogram. Enligt tillkännagivandet ska en vägran att delta i ett sådant program få konsekvenser för den intagnes möjligheter till permission och villkorlig frigivning. Vidare ska den intagnes medverkan i behandlingsprogram vara ett krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott. Regeringen redogör för tillkännagivandet i propositionen och anför att det finns skäl att överväga en ordning som innebär en tydligare koppling mellan den intagnes deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och frågan om villkorlig frigivning. Det finns enligt regeringen dock

inte underlag att göra sådana förändringar utan att ett kompletterande beredningsunderlag tas fram.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att vägran att delta i ett behandlingsprogram eller andra återfallsförebyggande åtgärder bör få konsekvenser för den intagnes möjligheter att få villkorlig frigivning. Det är därför angeläget att regeringen snarast utreder dessa frågor och återkommer till riksdagen med ett förslag. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2018/19:2598 (L) yrkande 5, 2018/19:3056 (M, KD) yrkande 2 och 2018/19:3062 (C).

De allra flesta av dem som döms till fängelse blir i dag villkorligt frigivna efter två tredjedelar av strafftiden. Det är dock enligt utskottets mening inte en rimlig ordning att t.ex. den som döms till sex års fängelse ska kunna räkna med att bara sitta fyra år. Dagens system med en i princip automatisk frigivning efter två tredjedelar av strafftiden bör därför avskaffas. Däremot bör den villkorliga frigivningen behållas som en möjlighet för den som har skött sig bra. I stället för dagens system, där villkorlig frigivning näst intill är en rättighet, bör det införas ett system som är utformat på ett mer restriktivt sätt, där större hänsyn tas till hur den enskilde skött sig under verkställigheten och till dennes motivation, exempelvis i form av medverkan i behandlingsprogram och utbildningar. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2018/19:2596 (L) yrkande 26, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 29 och 2018/19:2861 (C) yrkande 16 samt bifaller delvis motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 18, 2018/19:1546 (M), 2018/19:1914 (M), 2018/19:2469 (KD) yrkande 1 (i denna del), 2018/19:2867 (M) yrkande 13, 2018/19:3056 (M, KD) yrkande 1 och 2018/19:3058 (SD) yrkande 1.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden likalydande med det som framställs i motion 2018/19:136 (SD) yrkande 14 om att den som är villkorligt frigiven och begår nya brott under prøvotiden alltid ska återgå till det tidigare straffet. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och ser inte heller denna gång något skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärs. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Utskottet ser inget skäl för det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:402 (SD) om utvidgning av polisens möjlighet till övervakning efter frigivning av tidigare dömda. Utskottet avstyrker även detta yrkande.

I fråga om elektronisk övervakning efter frigivning har utskottet vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden likalydande med det som framställs i motion 2018/19:136 (SD) yrkande 23 om att personer som har frigetts efter att ha avtjänat ett fängelsestraff för ett allvarligt brott ska förses med elektronisk fotboja under en period som står i proportion till hur länge de har suttit i fängelse. Som framgår ovan innebär de nu framlagda lagförslagen ökade möjligheter till elektronisk övervakning under villkorlig frigivning. Utskottet är inte berett att ytterligare utvidga dessa möjligheter. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Utskottet är mot denna bakgrund inte heller berett att ställa sig bakom de tillkännagivanden som begärs i motion 2018/19:3058 (SD) yrkande 2 och 3 om att kunna döma ut elektronisk övervakning som en del av straffet och att införa ett nytt brott. Yrkandena avstyrks därför.

När det gäller frågan om i vilken omfattning villkorligt medgiven frihet ska kunna förverkas vid misskötsamhet delar utskottet regeringens bedömning att det finns skäl att skärpa graden av ingripande vid misskötsamhet efter villkorlig frigivning. Enligt utskottets mening kommer lagstiftningen i och med det nu framlagda lagförslaget om förverkande med högst 90 dagar åt gången att få en väl avvägd utformning. Mot den bakgrunden är utskottet inte berett att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärs i motion 2018/19:3056 (M, KD) yrkande 3 och avstyrker därför yrkandet.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om att kunna döma till vistelseförbud för personer som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet. Som framgår av propositionen är det redan i dag möjligt att besluta föreskrifter om vistelseort, vilka t.ex. kan innehålla ett förbud för den frigivne att vistas på en viss plats eller inom ett särskilt angivet område. Det har enligt utskottet inte framkommit något som ger anledning att införa ytterligare möjligheter att besluta om vistelseförbud för den som dömts för brott. Utskottet vidhåller således sin tidigare uppfattning och är inte berett att ställa sig bakom de tillkännagivanden som begärs i motionerna 2018/19:487 (L) yrkande 6, 2018/19:2589 (L) yrkande 8, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 31 och 2018/19:2871 (M) yrkande 2. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Reservationer

1. Bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder, punkt 2 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5,

2018/19:3056 av Johan Forssell m.fl. (M, KD) yrkande 2 och

2018/19:3062 av Jonny Cato Hansson och Helena Vilhelmsson (båda C).

Ställningstagande

I propositionen redogör regeringen för det aktuella tillkännagivandet från riksmötet 2015/16. Som framgår ovan finns det enligt regeringens bedömning skäl att överväga en ordning som innebär en tydligare koppling mellan bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och den villkorliga frigivningen. Den utredning som ligger till grund för förslagen i propositionen föreslog dock inte några förändringar när det gäller möjligheterna att skjuta upp den villkorliga frigivningen till följd av den intagnes beteende eller underlåtenhet att delta i återfallsförebyggande åtgärder. Som regeringen konstaterar kräver frågan därför att ett kompletterande beredningsunderlag tas fram.

Frågan som motionärerna tar upp är alltså redan uppmärksammat. Mot den bakgrunden saknas det enligt min mening anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

2. Återgång till tidigare straff vid ny brottslighet, punkt 3 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14.

Ställningstagande

Andelen dömda som återfaller i brott har under en lång tid legat på en hög nivå. Enligt Riksrevisionens rapport Återfall i brott (RiR 2015:4) återfaller i genomsnitt 70 procent av de som dömts till fängelse i ny brottslighet inom tre år.

Medan vi vill avskaffa den automatiska villkorliga frigivningen efter två tredjedelars avtjänat straff, kommer det även efter det att finnas tillfällen då personer döms till villkorliga straff eller friges villkorligt till följd av gott uppträdande. Detta får dock aldrig leda till att personer tillåts begå brott under prövotiden utan att återgå till det ursprungliga straffet, oavsett brottets allvarlighetsgrad. Vi föreslår därför att den som är villkorligt frigiven och begår brott alltid ska återgå till tidigare straff, utan undantag.

3. Elektronisk övervakning efter frigivning, punkt 5 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23 och

2018/19:3058 av Katja Nyberg m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Återfallsrisken för dem som har avtjänat ett fängelsestraff är hög. Statistiken visar att risken för återfall ökar med de lagförda personernas tidigare brottsbelastning. Det är ett mönster som kan observeras över en längre tidsperiod. Även för förstagångsöverbrytare är andelen som återfaller relativt hög – omkring en femtedel.

Med anledning av detta anser vi att den som har dömts för brott mot person, narkotikabrott, stöld, rån eller andra grövre tillgreppsbrott ska förses med elektronisk fotboja under en period efter frisläppandet som ska stå i proportion till hur länge han eller hon har suttit i fängelse. Den dömda ska ha full frihet efter avtjänat straff men måste på detta sätt i högre utsträckning bevisa för samhället att han eller hon kan och kommer att sköta sig. På så sätt kan man uppnå en dämpande effekt på den frisläppte samtidigt som det blir lättare att utreda brott om personen med fotboja skulle återfalla i brott.

I fråga om övervakning under villkorlig frigivning är vi positiva till de skärpningar som faktiskt sker genom propositionen. I vissa fall önskar vi dock att skarpare förslag hade lagts fram. Ett område där vi särskilt vill se skärpta åtgärder är användandet av elektronisk övervakning av de som har frigetts

villkorligt. Det är synnerligen angeläget när den dömda har dömts för något brott mot person. Således bör elektronisk övervakning kunna dömas ut som en del av straffet, i proportion till brottets allvarighet, där vålds- och sexualbrott mot personer utgör sådana omständigheter där verktyget alltid ska användas för att se till att brottsoffret inte kommer att tvingas möta sin förövare ute i samhället där brottsoffret ska vara fredat.

Till följd av detta bör även ett nytt brott införas i svensk lag, *överträdelse mot elektronisk övervakning*. Brottet bör utgå från att den handhavande myndigheten noterar om en person som står under elektronisk övervakning bryter mot de föreskrifter som åligger personen. Detta brott bör införas oaktat om riksdagen ställer sig bakom vår föreslagna metod, där övervakning sker efter det utdömda fängelsestraffet där villkorlig frigivning inte sker, eller enligt nuvarande ordning då den sker. Brottet syftar till att ge brottsoffret en skälig chans att inte möta gärningsmannen en kort tid efter en händelse som kan vara den mest traumatiska i hans eller hennes liv.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

4. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,

2018/19:1546 av Lars Hjalmered (M),

2018/19:1914 av Louise Meijer (M),

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.1,

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 26,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 29,

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 16,

2018/19:2867 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13,

2018/19:3056 av Johan Forssell m.fl. (M, KD) yrkande 1 och

2018/19:3058 av Katja Nyberg m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att dagens regler om villkorlig frigivning är väl avvägda och ser inga skäl för att förändra det nuvarande systemet. Jag anser därför inte att riksdagen ska göra något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandena om en reformering av systemet med villkorlig frigivning.

5. Förverkande av villkorligt medgiven frihet vid misskötsamhet, punkt 7 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Ingemar Kihlström (KD) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:3056 av Johan Forssell m.fl. (M, KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att beslut om förverkande av villkorligt medgiven frihet med anledning av misskötsamhet i fortsättningen ska få ske med upp till 90 dagar åt gången. Vid misskötsamhet under anstaltsvistelsen där den intagne på ett allvarligt sätt bryter mot de villkor som gäller för verkställigheten kan den villkorliga frigivningen enligt dagens regler skjutas upp med högst 180 dagar åt gången. Förslaget syftar till att minska diskrepansen mellan graden av ingripande på grund av misskötsamhet i anstalt och efter frigivningen. Regeringen anser dock att det vore att gå för långt att förverkande av villkorligt medgiven frihet skulle kunna ske av upp till sex månader eller mer.

Vi menar att villkorlig frigivning ska begränsas och endast förekomma undantagsvis. Den som inte följer villkoren för sin frigivning i sådan omfattning att en varning inte bedöms vara tillräcklig bör heller inte kunna räkna med att åtnjuta den förmån som det innebär att friges innan straffet är avtjänat. I likhet med vad som framförts under remissbehandlingen menar vi därför att omfattningen av den villkorligt medgivna frihet som föreslås kunna förverkas bör utökas i betydande omfattning.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

6. Vistelseförbud, punkt 8 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Juno Blom (L), Ingemar Kihlström (KD), Jonny Cato Hansson (C) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:487 av Robert Hannah (L) yrkande 6,

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 31 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

För att motverka kriminella grupperingar vill vi att det införs en ny påföljd, vistelseförbud. Vistelseförbud ska kunna aktualiseras för personer som har anknytning till kriminella grupperingar och som har begått brott. Ett vistelseförbud ska innebära ett förbud att vistas i ett visst geografiskt område under en viss tid efter avtjänat fängelsestraff. Detta kan bidra till att bryta upp de kriminella gängen och göra att fler inte återvänder till sina gamla miljöer. Att överträda ett vistelseförbud ska vara straffbart.

Särskilda yttranden

1. Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning, punkt 1 (V)

Linda Westerlund Snecker (V) anför:

Jag anser att ökad övervakning och möjligheten att meddela särskilda föreskrifter under prövotiden, och i synnerhet möjligheten till elektronisk övervakning, inte får användas på ett sådant sätt att det uppfattas som en förlängning av strafftiden. Det skulle vara direkt kontraproduktivt för den villkorligt frigivnes återanpassning under prövotiden. Det är därför centralt att de föreslagna övervakningsåtgärderna under prövotiden enbart används i återanpassningssyfte och för att förhindra återfall i brott. För att ökad övervakning under prövotiden ska ha avsedd effekt är det även grundläggande att inslussningen i samhället av villkorligt frigivna ger möjlighet till bostad, sysselsättning och eventuell missbruksvård. Jag utgår från att regeringen följer dessa frågor och säkerställer att tillämpningen av föreskrifter om elektronisk övervakning inte blir så ingripande att de uppfattas som en förlängning av strafftiden. Mot denna bakgrund ställer jag mig bakom det aktuella lagförslaget.

2. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (M)

Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Noria Manouchi (M) anför:

Som det anförs i motionerna 2018/19:1546 (M), 2018/19:1914 (M), 2018/19:2867 (M) yrkande 13 och 2018/19:3056 (M, KD) yrkande 1 anser vi att systemet med villkorlig frigivning är en otillfredsställande ordning som undergräver principen om att straffet ska stå i proportion till brottets allvar. Vi anser att villkorlig frigivning endast ska förekomma undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden. Vi anser även att den som återfallit i brott inte ska omfattas av möjligheten till villkorlig frigivning.

Att begränsa möjligheterna till villkorlig frigivning ökar proportionaliteten, förhindrar att dömda begår nya brott och stärker samtidigt legitimiteten för rättsväsendet. Vårt förslag innebär inte att de incitament mot återfall i brott som den villkorliga frigivningen ger tas bort, men att de till betydande del kommer att behöva bestå av annat än rabatterad strafftid.

Vi är dock nu beredda att avstå från att fullt ut reservera oss till förmån för de nämnda motionerna och i stället ställa oss bakom det tillkännagivande som utskottet föreslår om reformering av systemet med villkorlig frigivning, som vi ser som ett tydligt steg i rätt riktning.

3. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD) anför:

Vi anser, i likhet med motionärerna i motionerna 2018/19:136 yrkande 18 (SD) och 2018/19:3058 yrkande 1 (SD), att det finns en rad problem med den ordning som i dag gäller för villkorligt medgiven frihet. Vi anser att den starka presumptionen för villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av ett fängelsestraff har avtjänats bör avskaffas. I stället bör i återfallspreventivt syfte en prøvotid som kan jämföras med vad som gäller vid villkorlig frigivning förläggas efter att det utdömda fängelsestraffet har avtjänats. I fråga om återfallsförbrytare ska villkorlig frigivning aldrig tillämpas.

Vårt förslag speglar bättre en ordning där allmänheten förstår vilka straff som döms ut i praktiken. Det skulle även leda till en längre inkapacitering hos de som per definition inte kan förutses rehabiliteras.

Mot bakgrund av det tillkännagivande som utskottet föreslår om en reformering av systemet med villkorlig frigivning, som vi ser som ett steg i rätt riktning, avstår vi dock från att fullt ut reservera oss till förmån för de nämnda motionerna.

4. Reformering av systemet med villkorlig frigivning, punkt 6 (KD)

Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD) anför:

Som det anförs i motionerna 2018/19:2469 (KD) yrkande 1 (i denna del) och 2018/19:3056 (M, KD) yrkande 1 anser vi att systemet med villkorlig frigivning är en otillfredsställande ordning som undergräver principen om att straffet ska stå i proportion till brottets allvar. Vi anser att villkorlig frigivning endast ska förekomma undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden. Vi anser även att den som återfallit i brott inte ska omfattas av möjligheten till villkorlig frigivning.

Intagna som inte sköter sig i fängelset ska inte heller kunna frigges villkorligt utan först efter att hela den utdömda strafftiden har löpt ut. Det skapar drivkrafter att följa de regler som finns, att delta i behandlingsprogram och att ta de drogtesterna som den intagne ombuds att ta. Vidare bör villkorlig frigivning även föregås av en farlighetsbedömning.

Att begränsa möjligheterna till villkorlig frigivning ökar proportionaliteten, förhindrar att dömda begår nya brott och stärker samtidigt legitimiteten för rättsväsendet. Vårt förslag innebär inte att de incitament mot återfall i brott som den villkorliga frigivningen ger tas bort, men att de till betydande del kommer att behöva bestå av annat än rabatterad strafftid. Vi är dock nu beredda att avstå från att fullt ut reservera oss till förmån för de nämnda motionerna och i stället ställa oss bakom det tillkännagivande som utskottet

föreslår om reformering av systemet med villkorlig frigivning, som vi ser som ett tydligt steg i rätt riktning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:77 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610).

Följdmotionerna

2018/19:3056 av Johan Forssell m.fl. (M, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att villkorlig frigivning endast ska förekomma undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden samt att den som återfallit i brott inte ska omfattas av möjligheten till villkorlig frigivning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheterna att skjuta upp villkorlig frigivning med hänsyn till bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och annan misskötsamhet under anstaltstiden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omfattningen av den villkorligt medgivna frihet som ska kunna förverkas vid misskötsamhet bör utökas i betydande omfattning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:3058 av Katja Nyberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elektronisk övervakning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt brott benämnt ”överträdelse mot elektronisk övervakning” och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:3062 av Jonny Cato Hansson och Helena Vilhelmsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tydligare koppling mellan bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och den villkorliga frigivningen och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återgång till tidigare straff vid ny brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa automatisk villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fotboja vid frisläppande efter allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:402 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvidga polisens möjlighet till övervakning av tidigare dömda och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:487 av Robert Hannah (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vistelseförbud för gängkriminella som begått brott i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1546 av Lars Hjälmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa villkorlig frigivning för återfallskriminella och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1914 av Louise Meijer (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera den villkorliga frigivningen så att villkorlig frigivning blir undantag och inte huvudregel och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

- 1.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strafflindring och villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser villkorlig frigivning.

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medverkan i behandlingsprogram ska vägas in vid prövningen av villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens system med automatisk villkorlig frigivning bör slopas och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny form av påföljd, vistelseförbud, och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2867 av Tomas Tobé m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten till villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att döma till vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 26 kap. 24 § ska upphöra att gälla,
dels att nuvarande 28 kap. 6 a och 6 b §§ ska betecknas 28 kap. 6 b och 6 c §§,
dels att 26 kap. 10–22 §§, 28 kap. 6 och 7 §§, 34 kap. 4 och 5 §§, 37 kap. 7 och 11 §§, 38 kap. 10 och 12 §§ och de nya 28 kap. 6 b och 6 c §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 26 kap. 14 a § och 28 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.10 §¹

Efter den villkorliga frigivningen gäller en prøvotid som motsvarar den strafftid som återstår vid frigivningen, dock minst trehundra-
 sextiofem dagar.

Straffet är helt verkställt vid prøvotidens utgång förutsatt att villkorligt medgiven frihet inte längre kan förklaras förverkad.

11 §²

*Det kan i anslutning till att villkorlig frigivning äger rum eller senare beslutas att den villkorligt frigivne ska stå under övervakning, om det bedöms som påkallat. Beslut om övervakning meddelas av Kriminalvården. Har övervakning beslutats men bedöms därefter att övervakningen inte längre är påkallad, får övervakningsnämnden besluta att övervakningen ska upphöra. Övervakningen ska utan något särskilt beslut upphöra sedan trehundra-
 sextiofem dagar av prøvotiden har förflutit, om inte annat följer av 18 §.*

Den frigivne ska under prøvotiden vara skötsam och efter förmåga försöka försörja sig och betala skadestånd som har dömts ut på grund av brottet.

Den frigivne är under prøvotiden skyldig att inställa sig hos Kriminalvården efter kallelse.

¹ Senaste lydelse 2018:1253.

² Senaste lydelse 2018:1253.

12 §³

Övervakningen och kriminalvården i frihet i övrigt bedrivs under ledning av Kriminalvården. Myndigheten förordnar också övervakare och kan vid behov förordna en eller flera personer att biträda vid övervakningen.

Den som är villkorligt frigiven ska ställas under övervakning om det behövs för att minska risken att han eller hon begår nya brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället.

Beslut i fråga om övervakning meddelas av Kriminalvården.

Om inte annat har beslutats upphör övervakningen vid prøvotidens utgång.

13 §⁴

Den frigivne skall, om han står under övervakning, hålla övervakaren underrättad om sin bostad, sin arbetsanställning och andra förhållanden av betydelse för övervakningen, på kallelse inställa sig hos övervakaren och i övrigt enligt hans anvisningar upprätthålla förbindelse med honom. I den mån Kriminalvården har bestämt det, gäller vad som nyss har sagts om övervakaren även tjänsteman vid Kriminalvården eller annan person.

Övervakningen och kriminalvården i frihet i övrigt bedrivs under ledning av Kriminalvården.

Kriminalvården förordnar övervakare och får förordna en eller flera personer att biträda vid övervakningen.

14 §⁵

Den frigivne skall under prøvotiden vara skötsam, efter förmåga försöka försörja sig samt i övrigt rätta sig efter vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrifter eller anvisningar som meddelats med stöd av den. Han är skyldig att på kallelse inställa sig hos Kriminalvården. Har han förpliktats att ersätta genom brottet uppkommen skada, skall han göra vad han kan för att fullgöra denna skyldighet.

Under övervakningen ska Kriminalvården genom stöd och kontroll verka för att den frigivne inte begår nya brott och för att hans eller hennes anpassning i samhället även i övrigt främjas.

När den frigivne står under övervakning, skall Kriminalvården

För varje frigiven som står under övervakning ska det upprättas en individuellt utformad plan. Övervakningen ska planeras och utformas tillsammans med den dömda och i samverkan med berörda myndigheter. I planen får Kriminalvården meddela anvisningar om vad som ska gälla under

³ Senaste lydelse 2005:967.

⁴ Senaste lydelse 2005:967.

⁵ Senaste lydelse 2005:967.

genom tillsyn och förmedling av stöd och hjälp verka för att den frigivne inte återfaller i brott och för att hans anpassning i samhället även i övrigt främjas. Kriminalvården skall för detta ändamål fortlöpande hålla sig underlättad om den frigivnes livsföring och om hans förhållanden i övrigt övervakningen.

14 a §

En kontroll- eller tvångsåtgärd får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas.

15 §⁶

När det finns skäl att anta att den frigivne för sin anpassning i samhället behöver stöd av en särskild föreskrift om vad han eller hon ska iakttä under prøvotiden, får en sådan föreskrift meddelas för en viss tid eller tills vidare. Särskild föreskrift får avse

1. vistelseort eller bostad under viss tid, högst ett år åt gången,
2. arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet eller utbildning,
3. läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling i eller utanför sjukhus eller annan dylik inrättning.

Om den frigivne ska få vård eller behandling enligt första stycket 3, får det föreskrivas att han eller hon ska vara skyldig att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av alkohol, andra beroende-framkallande medel, något sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon sådan

Den som står under övervakning ska följa den plan för övervakningen som har upprättats enligt 14 § andra stycket och hålla övervakaren underrättad om sin bostad, sin sysselsättning och andra förhållanden av betydelse för övervakningen. Den övervakade är också skyldig att inställa sig hos övervakaren efter kallelse och i övrigt hålla kontakt med övervakaren enligt dennes anvisningar.

Kriminalvården får bestämma att den övervakades skyldigheter enligt första stycket även ska gälla gentemot en anställd vid Kriminalvården eller någon annan person.

⁶ Senaste lydelse 2008:34.

vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Har den frigivne förpliktats att ersätta skada som uppkommit genom brottet, får föreskrifter meddelas om tid och sätt för skadeståndsskyldighetens fullgörande i den utsträckning sådana föreskrifter inte med hänsyn till den frigivnes ekonomiska situation och övriga omständigheter kan antas motverka hans eller hennes anpassning i samhället.

Om den frigivne står under övervakning, får särskild föreskrift meddelas om vad som ska gälla för övervakningen. I en sådan föreskrift får det anges på vilket sätt och i vilken omfattning den frigivne ska hålla kontakt med övervakaren eller Kriminalvården. Vidare får det föreskrivas skyldighet för den frigivne att lämna underrättelse till övervakaren eller Kriminalvården om att han eller hon uteblivit från en arbetsplats, skola eller annan i föreskriften angiven verksamhet eller inrättning.

16 §⁷

Föreskrift enligt 15 § meddelas av övervakningsnämnd. Kriminalvården får meddela sådan föreskrift för tiden intill dess nämnden har beslutat i frågan.

Om den frigivnes utveckling och personliga förhållanden i övrigt föranleder det, får övervakningsnämnden ändra eller upphäva meddelad föreskrift eller meddela ny föreskrift.

Om det behövs för att minska risken att den som står under övervakning begår nya brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, får Kriminalvården besluta om en särskild föreskrift som ska följas av den övervakade. En sådan föreskrift ska beslutas för en viss tid, högst ett år åt gången.

En särskild föreskrift får avse

1. på vilket sätt och i vilken omfattning den övervakade ska hålla kontakt med övervakaren eller Kriminalvården,
2. skyldighet för den övervakade

⁷ Senaste lydelse 2005:967.

att lämna underrättelse till övervakaren eller Kriminalvården om att han eller hon uteblivit från en arbetsplats, skola eller annan i föreskriften angiven verksamhet eller inrättning,

3. deltagande i återfallsförebyggande eller missbruksrelaterad programverksamhet,

4. missbruksvård, psykiatrisk vård eller annan behandling,

5. arbete, utbildning eller annan sysselsättning,

6. kontrollerat boende eller andra anvisningar om boendet,

7. vistelseort, eller

8. skyldighet att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov för kontroll av att den övervakade inte är påverkad av alkohol, andra beroendeframkallande medel, något sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Om den övervakade är skadeståndsskyldig på grund av brottet, får en särskild föreskrift beslutas om när och hur skadeståndsskyldigheten ska fullgöras. En sådan föreskrift får beslutas endast i den utsträckning det inte kan antas motverka den övervakades anpassning i samhället, med hänsyn till hans eller hennes ekonomiska situation eller övriga omständigheter.

17 §

Övervakaren må meddela anvisningar i fråga om verkställandet av föreskrift enligt 15 §, så ock medgiva tillfällig lättnad och vidtaga omedelbart erforderlig jämkning.

Om det är särskilt angeläget för att minska risken att den övervakade begår nya brott, får Kriminalvården besluta om elektronisk övervakning för att kontrollera att en föreskrift enligt 16 § följs.

Elektronisk övervakning får beslutas för högst sex månader åt gången.

18 §⁸

Iakttar den frigivne inte vad som åligger honom eller henne enligt denna balk eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav, får övervakningsnämnden, utom att meddela föreskrift enligt 15 § eller fatta beslut i fråga som avses i 37 kap. 7 § första stycket,

1. besluta att varning ska meddelas den frigivne, eller

2. besluta om övervakning av den frigivne under viss tid efter det att trehundra sextiofem dagar av prövotiden har förflutit, dock längst till prövotidens utgång.

Om det finns anledning till det, får Kriminalvården under prövotiden ändra beslut enligt 12 §, 13 § andra stycket, 16 och 17 §§ eller besluta om nya åtgärder enligt dessa bestämmelser.

Övervakaren får besluta hur en föreskrift enligt 16 § ska verkställas i ett särskilt fall. Övervakaren får också, med undantag för beslut om elektronisk övervakning enligt 17 §, tillfälligt jämka beslutade föreskrifter och anvisningar om vad som i övrigt ska gälla för övervakningen.

19 §⁹

Har den frigivne allvarligt åsidosatt sina åligganden och kan det antas att han inte kommer att låta rätta sig genom någon annan åtgärd som övervakningsnämnden kan vidta, får nämnden förklara den villkorligt medgivna friheten förverkad till en tid av högst femton dagar varje gång.

Om den frigivne bryter mot föreskrifter eller anvisningar om vad som i övrigt ska gälla för övervakningen, får Kriminalvården vidta en åtgärd som avses i 18 § första stycket. Om en sådan åtgärd anses otillräcklig, får Kriminalvården besluta att en varning ska meddelas den frigivne.

Om en överträdelse enligt första stycket är allvarlig och det kan antas att den frigivne inte kommer att rätta sig genom någon sådan åtgärd som Kriminalvården kan vidta enligt första stycket, får övervakningsnämnden förklara den villkorligt medgivna friheten förverkad till en tid om högst 90 dagar varje gång. När tiden för förverkande bestäms ska arten och omfattningen av de överträdelser som föranleder förverkandet särskilt beaktas.

Om det är tillräckligt får övervakningsnämnden i stället vidta en åtgärd enligt första stycket.

⁸ Senaste lydelse 2018:1253.

⁹ Senaste lydelse 1998:604.

20 §¹⁰

Åtgärd som avses i 18 § må ej beslutas efter prövotidens utgång. Beslut om åtgärd som avses i 19 § må meddelas även efter prövotidens utgång, därest frågan av övervakningsnämnden upptagits dessförinnan.

Varning eller en sådan åtgärd som avses i 18 § första stycket får inte beslutas efter prövotidens utgång. Förverkande av villkorligt medgiven frihet får beslutas även efter prövotidens utgång om frågan innan dess har tagits upp av övervakningsnämnden.

21 §

Om förverkande av villkorligt medgiven frihet och om vissa andra åtgärder, när den som dömts till fängelse finnes hava begått annat brott, stadgas i 34 kap.

Bestämmelser om förverkande av villkorligt medgiven frihet när den som dömts till fängelse har begått ett annat brott finns i 34 kap.

22 §¹¹

Uppkommer fråga om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller att vidta åtgärd som avses i 18 § eller åtgärd för att den frigivne skall underkasta sig vård eller behandling, eller har den frigivne undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden, om omständigheterna föranleder det, förordna att den frigivne skall på lämpligt sätt omhändertas i avvaktan på vidare förordnande. Ett sådant beslut skall omprövas så ofta anledning till det föreligger.

Den som sålunda omhändertas får inte kvarhållas längre än en vecka. Om synnerliga skäl föreligger, får dock genom nytt beslut förordnas att han skall kvarhållas ytterligare högst en vecka. Efter prövotidens utgång får den omhändertagne ej kvarhållas.

Uppkommer fråga om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller att vidta annan åtgärd som avses i 19 § eller åtgärd för att den frigivne ska underkasta sig vård eller behandling, eller har den frigivne undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden, om omständigheterna föranleder det, besluta att den frigivne på lämpligt sätt ska omhändertas tills vidare. Ett sådant beslut ska omprövas så ofta det finns anledning till det.

Ett omhändertagande får inte pågå längre än en vecka. Om det finns synnerliga skäl, får ett nytt beslut fattas om att den frigivne ska vara omhändertagen ytterligare högst en vecka. Ett omhändertagande får inte pågå efter prövotidens utgång.

¹⁰ Senaste lydelse 1973:918.

¹¹ Senaste lydelse 1983:240.

28 kap.**6 §¹²**

Vad som föreskrivs i 26 kap. 12–17 §§ skall tillämpas på motsvarande sätt beträffande den som har dömts till skyddstillsyn. Rätten skall dock i domen förordna övervakare, om inte särskilda skäl talar mot det. Vidare får rätten i domen meddela föreskrifter enligt 26 kap. 15 § första–tredje styckena samt 27 kap. 5 § andra stycket. Övervakningsnämnden får ändra eller upphäva en föreskrift av sistnämnda slag när det finns skäl till det.

Vad som föreskrivs i 26 kap. 11 och 13–15 §§ ska tillämpas på motsvarande sätt beträffande den som har dömts till skyddstillsyn. Rätten ska dock i domen förordna övervakare, om inte särskilda skäl talar mot det.

6 a §

Om det behövs för att minska risken att den dömda begår nya brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, får rätten i domen besluta om en särskild föreskrift som ska följas av den dömda under prövotiden. En sådan föreskrift ska beslutas för en viss tid eller tills vidare och avse

1. vistelseort eller bostad under högst ett år åt gången,
2. arbete, utbildning eller annan sysselsättning,
3. läkarvård, missbruksvård eller annan behandling eller deltagande i särskild programverksamhet,
4. tid och sätt för betalning av skadeståndsskyldighet enligt 26 kap. 16 § tredje stycket, eller
5. biträde till den skadelidande enligt 27 kap. 5 § andra stycket.

Om den dömda ska genomgå vård eller behandling enligt första stycket 3, får en föreskrift enligt 26 kap. 16 § andra stycket 8 beslutas.

Övervakningsnämnden får besluta föreskrift enligt första stycket 1–4 och andra stycket. Övervakningsnämnden får även ändra eller upp-

¹² Senaste lydelse 1993:209.

häva en föreskrift enligt första och andra styckena när det finns skäl till det.

Övervakaren får meddela anvisningar om hur en föreskrift enligt första stycket ska verkställas i ett särskilt fall. Övervakaren får också tillfälligt jämka beslutade föreskrifter.

6 a §

I fall som avses i 30 kap. 9 § andra stycket 3 *skall* rätten, om den planerade behandlingen är av avgörande betydelse för att döma till skyddstillsyn, i domslutet ange hur långt fängelsestraff som skulle ha dömts ut, om fängelse i stället hade valts som påföljd.

I sådant fall *skall* vidare i domen alltid meddelas föreskrift om den behandlingsplan som den dömden har åtagit sig att följa.

I samband med en sådan behandlingsplan får *föreskrivas* att den som ansvarar för behandlingen *skall* anmäla till Kriminalvården och åklagaren, om den dömden allvarligt åsidosätter sina *åligganden* enligt planen.

6 b §

I fall som avses i 6 a § får rätten förordna att den dömden, om han är häktad i målet, i stället *skall* omhändertas till dess han överförts till det behandlingshem eller den vårdgivare som anges i behandlingsplanen. Omhändertagandet får inte pågå längre än en vecka.

6 b §¹³

I fall som avses i 30 kap. 9 § andra stycket 3 *ska* rätten, om den planerade behandlingen är av avgörande betydelse för att döma till skyddstillsyn, i domslutet ange hur långt fängelsestraff som skulle ha dömts ut, om fängelse i stället hade valts som påföljd.

I ett sådant fall *ska det* vidare i domen alltid beslutas föreskrift om den behandlingsplan som den dömden har åtagit sig att följa.

I samband med en sådan behandlingsplan får *det beslutas* att den som ansvarar för behandlingen *ska* anmäla till Kriminalvården och åklagaren, om den dömden allvarligt åsidosätter sina *skyldigheter* enligt planen.

6 c §¹⁴

I fall som avses i 6 b § får rätten besluta att den dömden, om han *eller hon* är häktad i målet, i stället *ska* omhändertas till dess han *eller hon* överförts till det behandlingshem eller den vårdgivare som anges i behandlingsplanen. Omhändertagandet får inte pågå längre än en vecka.

7 §¹⁵

Om den dömden inte iakttar vad som åligger honom eller henne till följd av domen på skyddstillsyn,

Om den dömden inte iakttar vad som åligger honom eller henne till följd av domen på skyddstillsyn, får

¹³ Senaste lydelse av tidigare 28 kap. 6 a § 2005:967.

¹⁴ Senaste lydelse av tidigare 28 kap. 6 b § 1992:373.

¹⁵ Senaste lydelse 2016:491.

får övervakningsnämnden, *utöver att meddela föreskrift enligt 26 kap. 15 § eller fatta beslut i fråga som avses i 37 kap. 7 § första stycket,*

1. *besluta att varning ska meddelas den dömd, eller*

2. *besluta om övervakning av den dömd under viss tid efter det att ett år av prøvotiden har förflutit, dock längst till prøvotidens utgång.*

Om övervakningsnämnden bedömer att övervakning som beslutats enligt första stycket 2 inte längre är påkallad, får nämnden besluta att övervakningen ska upphöra.

Åtgärd som avses i första stycket får inte beslutas av övervakningsnämnden efter prøvotidens utgång.

övervakningsnämnden

1. *besluta föreskrifter enligt 6 a § första stycket 1–4 och andra stycket,*

2. *besluta föreskrifter om på vilket sätt och i vilken omfattning den dömd ska hålla kontakt med övervakaren, Kriminalvården eller annan person, eller om skyldighet för den dömd att lämna underrättelse till övervakaren eller Kriminalvården om att han eller hon uteblivit från en arbetsplats, skola eller annan i föreskriften angiven verksamhet eller inrättning,*

3. *förordna en eller flera personer som biträder vid övervakningen,*

4. *besluta om att varning ska meddelas den dömd, eller*

5. *besluta om övervakning av den dömd under en viss tid efter det att ett år av prøvotiden har förflutit, dock längst till prøvotidens utgång.*

Om övervakningsnämnden bedömer att övervakning som beslutats enligt första stycket 5 inte längre behövs, får nämnden besluta att övervakningen ska upphöra.

34 kap.

4 §¹⁶

Rätten får undanröja en tidigare utdömd påföljd och döma till gemensam påföljd för den samlade brottsligheten. Ett sådant beslut får meddelas endast om det finns särskilda skäl för det samt den tidigare domen har fått laga kraft och dom meddelas innan den tidigare påföljden helt har verkställts.

När påföljden för den samlade brottsligheten bestäms, ska rätten ta skälig hänsyn till vad den dömd har undergått till följd av den tidigare domen. Rätten får då döma till fängelse på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet.

Om fängelse döms ut och en uppgift som avses i 27 kap. 2 a § andra stycket, 28 kap. 2 a § andra stycket eller 28 kap. 6 a § första stycket har lämnats, ska detta be-

Om fängelse döms ut och en uppgift som avses i 27 kap. 2 a § andra stycket, 28 kap. 2 a § andra stycket eller 28 kap. 6 b § första stycket har lämnats, ska detta be-

¹⁶ Senaste lydelse 2016:491.

aktas när straffets längd bestäms.

aktas när straffets längd bestäms.

5 §¹⁷

Tillämpas 1 § första stycket eller 3 § i fråga om någon som villkorligt *frigivits* från fängelse, ska, om brottet har begåtts under prøvotiden, den villkorligt medgivna friheten eller en del av denna förklaras förverkad om inte särskilda skäl talar mot det.

Som särskilda skäl för att inte förverka eller för att förverka endast en del av villkorligt medgiven frihet får rätten beakta

1. om den nya brottsligheten i förhållande till den tidigare är av lindrig beskaffenhet,

2. om lång tid har förflutit mellan brotten, eller

3. om ett förverkande annars skulle framstå som oskäligt.

Om rätten inte beslutar om förverkande enligt första stycket, får den besluta om åtgärd som avses i 26 kap. 18 § eller förlänga prøvotiden med högst *ett år* utöver den tid som följer av 26 kap. 10 §.

Tillämpas 1 § första stycket eller 3 § i fråga om någon som villkorligt *frigetts* från fängelse, ska, om brottet har begåtts under prøvotiden, den villkorligt medgivna friheten eller en del av denna förklaras förverkad om inte särskilda skäl talar mot det.

Om rätten inte beslutar om förverkande enligt första stycket, får den besluta om åtgärd som avses i 26 kap. 19 § *första stycket* eller förlänga prøvotiden med högst *trehundra sextiofem dagar* utöver den tid som följer av 26 kap. 10 §. *Rätten får dock inte besluta om elektronisk övervakning enligt 26 kap. 17 §.*

En åtgärd enligt tredje stycket får beslutas endast före prøvotidens utgång. Förverkande får beslutas endast om frågan tas upp i ett mål där den frigivne häktats eller fått del av åtal inom ett år från prøvotidens utgång.

37 kap.

7 §¹⁸

Den som har dömts till fängelse får begära prövning av Kriminalvårdens beslut enligt 26 kap. 11 §, 12 § andra meningen eller 13 § andra meningen hos den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde det frivårdskontor där den övervakade är inskriven är beläget. Nämnden får också självmant ta upp ett sådant beslut till omprövning eller själv meddela ett sådant beslut. Kriminalvården kan överlämna ett ärende enligt

Kriminalvårdens beslut enligt 26 kap. 12 § *första stycket*, 13 § *andra stycket*, 15 § *andra stycket andra meningen*, 16 och 17 §§ och 19 § *första stycket* får överklagas till den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde det frivårdskontor ligger där den övervakade är inskriven.

¹⁷ Senaste lydelse 2016:491.

¹⁸ Senaste lydelse 2010:612.

nämnda bestämmelser till nämnden för avgörande.

11 §¹⁹

Beslut av en övervakningsnämnd i frågor som avses i 26 kap. 11, 15, 18, 19 och 22 §§ samt 28 kap. 5 a § andra stycket, 7 och 11 §§ får överklagas till tingsrätten i den ort där övervakningsnämnden är belägen. Överklagandet ska ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då den klagande fick del av beslutet. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden. Övervakningsnämnden ska dock inte vara part i domstolen.

Beslut av en övervakningsnämnd i frågor som avses i 26 kap. 12 § första stycket, 16, 17, 19 och 22 §§ samt 28 kap. 5 a § andra stycket, 7 och 11 §§ får överklagas till tingsrätten i den ort där övervakningsnämnden ligger. Om beslutet rör frågor som avses i 26 kap. 12 § första stycket, 16, 17 eller 19 §, får det överklagas av Kriminalvården. Överklagandet ska ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då den klagande fick del av beslutet. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden. Övervakningsnämnden ska dock inte vara part i domstolen.

Beslut enligt denna balk av en övervakningsnämnd i andra frågor än som avses i första stycket får inte överklagas.

38 kap.

10 §

Varning som beslutats av domstol eller övervakningsnämnd skall utan dröjsmål meddelas den dömda personligen. Kan varningen ej meddelas i samband med beslutet, må det överlämnas åt annan domstol eller övervakningsnämnd att meddela den.

Varning som beslutats av domstol, övervakningsnämnd eller Kriminalvården ska utan dröjsmål meddelas den dömda personligen. Kan domstolen eller övervakningsnämnden inte meddela varningen i samband med beslutet, får det överlämnas åt annan domstol eller övervakningsnämnd att meddela den.

12 §²⁰

Polismyndigheten ska lämna domstolar, övervakningsnämnder och Kriminalvården handräckning för den dömdes inställelse i mål eller ärende enligt denna balk eller för hans eller hennes omhändertagande enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 6 b § eller 11 §.

Polismyndigheten ska lämna domstolar, övervakningsnämnder och Kriminalvården handräckning för den dömdes inställelse i mål eller ärende enligt denna balk eller för hans eller hennes omhändertagande enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 6 c § eller 11 §.

¹⁹ Senaste lydelse 2010:612.

²⁰ Senaste lydelse 2010:612.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2020.
 2. Bestämmelserna i 26 kap. 11 § sista meningen och 18 § 2 i den äldre lydelsen gäller fortfarande för beslut om övervakning som har fattats före ikraftträdandet.
 3. Bestämmelserna i 26 kap. 19 § i den äldre lydelsen gäller fortfarande i fråga om förhållanden som inträffat före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 6 § fängelselagen (2010:610) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

6 §

Ett tillstånd till en utslussningsåtgärd ska förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden ska uppnås eller för att Kriminalvården ska kunna utöva nödvändig kontroll. Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera meddelade villkor.

Om det på grund av nya omständigheter finns skäl för det, får Kriminalvården ändra, upphäva eller *meddela* nya villkor.

Om det finns särskilda skäl, får Kriminalvården förena en vårdvistelse enligt 3 § med en föreskrift enligt 26 kap. 15 § första stycket 3 brottsbalken som ska gälla för tiden efter villkorlig frigivning. Om det på grund av nya omständigheter finns skäl för det, får Kriminalvården ändra, upphäva eller *meddela* en ny föreskrift.

Om det på grund av nya omständigheter finns skäl för det, får Kriminalvården ändra, upphäva eller *besluta* nya villkor.

Om det finns särskilda skäl, får Kriminalvården förena en vårdvistelse enligt 3 § med en föreskrift enligt 26 kap. 16 § andra stycket 4 brottsbalken som ska gälla för tiden efter villkorlig frigivning. Om det på grund av nya omständigheter finns skäl för det, får Kriminalvården ändra, upphäva eller *besluta* en ny föreskrift.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2020.